

Wetenschap&Onderzoek

Sport, wat gaat dat kosten?

Het zijn roerige tijden in sportland. De Wet Markt en Overheid vraagt van gemeenten om kostendekkende tarieven te hanteren voor sportaccommodaties. Er wordt gesproken over een aanpassing van het Sportbesluit en dan is er ook nog de liberalisering van de kansspelen. Dit alles speelt zich af in een periode waarin ook bezuinigingen in de sportsector plaatsvinden en sportaccommodaties uit de jaren zeventig aan vervanging toe zijn. Daarbij wordt de veelal omvangrijke portefeuille met maatschappelijk vastgoed van gemeenten ook nog eens kritisch tegen het licht gehouden. Allemaal ontwikkelingen die gevolgen (kunnen) hebben voor de geldstromen in de sport, de financiële situatie van sportaanbieders en de kosten van sportbeoefening. Blijft sport nog wel betaalbaar?

DOOR REMCO HOEKMAN, JERZY STRAATMEIJER EN KOEN BREEDEVELD

Het heeft er alle schijn van dat gemeenten een deel van de rekening van de bezuinigingen bij de vereniging gaan neerleggen

Met hun accommodaties en subsidies spelen gemeenten een cruciale rol als het gaat om de betaalbaarheid van de sport. De cijfers geven daarbij aan dat er alle reden is tot zorg. Uit de vorig jaar gehouden *Recessiepeiling*¹ kwam naar voren dat negentig procent van de gemeenten verwachtte dat sporten duurder zal worden in de eigen gemeente (zie figuur 1). Zeventig procent verwachtte te moeten gaan bezuinigen op sport. Dit lijkt geen loze verwachting. Deze zomer liet analyse van de gemeentelijke collegeprogramma's 2014-2018² zien dat er voorlopig niet hoeft te worden gerekend op extra middelen voor sport. De meeste gemeenten geven aan dat sport evenals andere beleids-terreinen getroffen wordt door

bezuinigingen. Daarbij gaat het onder andere om wijzigingen in beheervormen (privatisering, overdragen onderhoud en beheertaken), verlaging van subsidies, verhoging van huurtarieven en het optimaliseren van de 'configuratie' van voorzieningen (clusteren, multifunctioneel inzetten van accommodaties). Sportverenigingen komen in beeld om meer verantwoordelijkheden op zich te nemen in het beheer en onderhoud van sportaccommodaties. De gemeente kapitaliseert daarmee op de maatschappelijke inzet van de sport zelf, waardoor ze zelf minder hoeft uit te geven. Verder wordt van verenigingen verwacht dat ze een groter aandeel van de werkelijke kosten van de sportaccommodatie gaan betalen.

Te verwachten valt dat verenigingen lagere subsidies of hogere huurkosten straks moeten gaan doorberekenen aan hun leden

Verenigingen

Het heeft er dus alle schijn van dat gemeenten, noodgedwongen, een deel van de rekening van de bezuinigingen bij de vereniging gaan neerleggen. Enerzijds biedt dat kansen voor verenigingen.

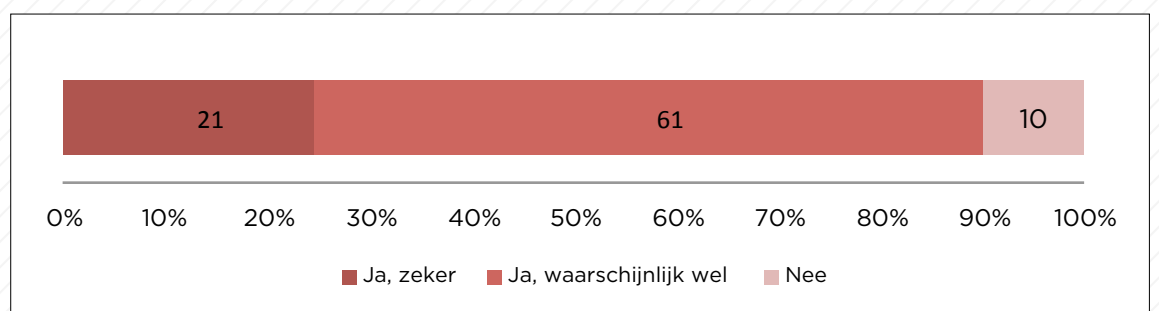
voor verenigingen. In 2012 gaf 61 procent van de verenigingen aan zorgen te hebben over de kwantiteit en kwaliteit van het kader en dit als knelpunt te ervaren.³ Daarnaast is het de vraag in hoeverre verenigingen meer financiële verantwoordelijkheid kunnen dragen. De *SportAanbiedersMonitor* laat eveneens zien dat bijna de helft van de verenigingen de financiën als knelpunt benoemt. Cijfers uit de *Penningmeestersmonitor 2014* geven aan dat dertig procent van de verenigingen het afgelopen jaar een negatief resultaat heeft geboekt (zie figuur 2). Van deze groep maakt meer dan de helft zich ook zorgen over de financiële toekomst van de vereniging. Te verwachten valt dat verenigingen lagere subsidies of hogere huurkosten straks moeten gaan doorberekenen aan hun leden, zeker als je daarbij bedenkt dat ook de sponsorinkomsten van ver-

enigingen teruglopen. Verenigingen kunnen dat deels compenseren door het beheer van accommodaties in eigen hand te nemen, maar zoals gezegd valt nog te bezien of zij daar echt toe in staat zijn (zowel qua kunde als qua mankracht).

Uit onderzoek blijkt dat 'te duur' niet snel een reden is om niet te sporten of om te stoppen met sport

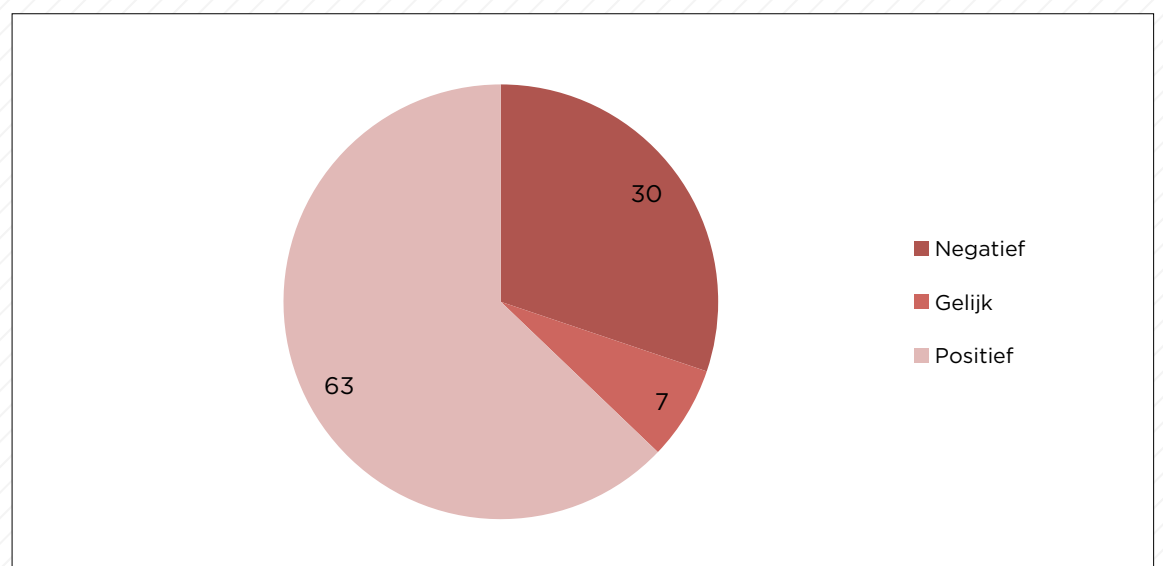
Consumenten

Veel gemeenten anticiperen op het duurder worden van sport door extra middelen uit te trekken voor armoedebeleid. Zowel uit de *Recessiepeiling* als uit de analyse van collegeprogramma's bleek

FIGUUR 1: WORDT IN DE KOMENDE VIJF JAAR SPORTEN DUURDER VOOR DE BURGER? (IN PROCENTEN VAN ALLE GEMEENTEN)

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepelling Recessie 2013)

FIGUUR 2: SALDO RESULTATENREKENING VERENIGINGEN 2013 (IN PROCENTEN)

Bron: 2Basics/Mulier Instituut (Penningmeestersmonitor 2014)

¹ Hoekman, R. (2013). *Recessiepeiling gemeenten 2013: doorwerking economische recessie op gemeentelijk sportbudget*. Mulier Instituut: Utrecht.

² Hoekman, R. & Van der Bol, P. (2014). *Sport in collegeprogramma's 2014: van armoedebeleid tot zelfredzaamheid*. Mulier Instituut: Utrecht.

³ Van Kalmthout, J., Van der Werff, H., Veerman, H. & Daamen, T. (2013). *SportAanbiedersMonitor 2012: Facts & Figures*. NOC*NSF/Mulier Instituut: Arnhem.

dat gemeenten inzetten op het Jeugdsportfonds en andere miniregelingen om sport betaalbaar te houden. Ook het Rijk zet daarop in. Mede hierdoor is bijvoorbeeld het Jeugdsportfonds in staat om meer kinderen financieel bij te staan. Het aantal goedgekeurde aanvragen van het Jeugdsportfonds groeide van 18.839 in 2011 naar 29.772 in 2013. Blijft de sport daarmee betaalbaar voor iedereen? Die vraag is makkelijker gesteld dan beantwoord. Uit een eveneens vorig

jaar gehouden onderzoek⁴ blijkt dat 'te duur' niet snel een reden is om niet te sporten of om te stoppen met sport. Positief is verder dat sport bij burgers onderaan eventuele bezuinigingslijstjes staat. In 2013 gaf zeven procent van de bevolking aan te hebben bezuinigd op sport en aanverwante zaken. Drie tot vier procent van de bevolking gaf

4 Hoekman, R. & Straatmeijer, J., m.m.v. De Boer, J.W. (2013). *Sport en recessie 2013: Doorwerking economische recessie op sportbeleid, sportorganisaties en sportdeelname*. Mulier Instituut: Utrecht.

aan op sportlidmaatschappen te hebben bezuinigd. Als er werd bezuinigd op sport, dan was dat overwegend omdat men sport 'niet leuk' meer vond, en niet vanwege de financiële situatie. Als er wordt bezuinigd, betekent dat vaak het overstappen naar een goedkoper lidmaatschap, het opzeggen van een tweede lidmaatschap, het vermijden van het kopen van losse kaartjes voor bijvoorbeeld de ijsbaan of het zwembad, of het uitstellen van de aanschaf van sportartikelen. Voor de sportdeelname zelf heeft dat weinig gevolgen, maar indi-

viduele aanbieders en specifieke takken van sport kunnen daar wel klappen door krijgen, evenals de sportgoederenmarkt. Hoe groot die klappen precies zijn, en wie de meeste klappen moet incasseren, is voer voor nader onderzoek.

Hogere drempel

Het heeft er alle schijn van dat door de bezuinigingen gemeenten de aankomende jaren minder in sport kunnen investeren, en verenigingen en burgers zullen vragen om zelf meer bij te dragen, op wat voor manier dan ook. Verenigingen krijgen het daarmee zwaarder, voor burgers wordt de drempel om te sporten verhoogd.

Nu is die financiële drempel doorgaans niet bijzonder hoog, maar toch: sport is ook makkelijk te laten. Daarmee is iedere drempel om te kunnen sporten er een te veel, zeker voor kwetsbare groepen. Al met al zijn er voldoende redenen om zorgen te hebben voor de toekomst, al is het onduidelijk hoeveel zorgen we ons precies moeten maken en vooral waar de klappen zich het sterkst zullen laten voelen. Dit vraagt om het nauwgezet volgen van de ontwikkelingen in de sportsector en het intensiveren van de bestaande monitoring op het niveau van gemeenten, sportaanbieders én burgers. ●

De financiële drempel is doorgaans niet bijzonder hoog, maar toch: sport is ook makkelijk te laten

VOORSTUDIE FINANCIËLE ASPECTEN VAN SPORT

Rondom de gevolgen van de bezuinigingen op sport en andere ontwikkelingen bestaan nog veel vragen: Wat doet dit met het prijsniveau van de sport? Kunnen sportverenigingen meer financiële verantwoordelijkheden en verplichtingen aan? Gaat het prijsniveau van de sport voor bepaalde groepen een belemmering vormen? Om te komen tot antwoorden op deze vragen is er behoefte aan inzicht in het huidige kennisniveau en aan een overzicht van de kennislacunes op deze thema's. Het Mulier Instituut komt dit najaar met een voorstudie naar de kennis over financiële aspecten van sport, met ook aandacht voor de betaalbaarheid van sport. Deze voorstudie heeft als doel om de kennis op deze thema's bij elkaar te brengen, de kennislacunes te signaleren en te bezien welke aanvullende onderzoeksprogrammering gewenst is. De voorstudie is mede mogelijk gemaakt door het Ministerie van VWS.

Column

De wil om te weten

➔ KOEN BREEDEVELD

Op 30 oktober vindt in Nijmegen de Dag van het Sportonderzoek plaats. Voor de organisatie tekenen deze keer de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en de Radboud Universiteit. Meer dan honderd sportonderzoekers presenteren er hun werk, ongeveer een zelfde aantal komt om te luisteren en mee te discussiëren. Johan Wakkie is dagvoorzitter.

2014 is alweer het vijfde jaar dat de 'DSO' wordt georganiseerd. De kick-off vond plaats in 2010, bij de opening van het nieuwe sportcentrum van de Universiteit van Amsterdam. Het jaar erna nam de Hogeschool van Amsterdam het stokje over. In 2012 zette de Haagse ALO haar honderdjarig bestaan luister bij door de DSO te organiseren, in 2013 greep Fontys Sporthogeschool de DSO aan om sportonderzoekend Nederland haar nieuwe gebouw te presenteren. Het Gymnasium, de locatie van dit jaar, staat er alweer een tijdje, maar is óók het nieuwe onderkomen van de sport- en beweegopleiding van de HAN.

De afgelopen jaren zijn bewogen jaren geweest voor het sportonderzoek. Via Olympisch Plan, sectorplan, NeSSI's en NISSI's werd gepoogd structuur te geven aan de sportwetenschap. Al die tekentafelplannen hebben hopeloos gefaald. Toch staat het sportonderzoek er niet slecht voor. De afgelopen jaren zijn op tal van plaatsen initiatieven van de grond gekomen: Groningen, Utrecht en Amsterdam beschikken inmiddels over hun eigen sportscience-instituten, en ook op andere plaatsen (Nijmegen) broeit het. Aan ALO's en andere hogescholen verzamelen lectoren gemotiveerde docenten om zich heen om samen te bouwen aan hun eigen onderzoeksproject.

Het in 2012 gestarte NWO/ZonMW/STW-programma heeft een duidelijke impuls gegeven aan het sportonderzoek. Het sportonderzoeklandschap is erdoor verbreed. De les van de afgelopen jaren is echter ook geweest dat wetenschap gebaat is bij ruimte, en niet bij structuur. Wetenschap is inspiratie, begeestering en passie om te ontdekken. Een strak keurslijf doet die inspiratie meer kwaad dan goed. Wetenschap groeit van onderop, niet van bovenaf. Het is de wil om te weten. Wie iets wil voelen van de buzz die dat losmaakt, komt op 30 oktober naar Nijmegen.

Koen Breedveld
Directeur Mulier Instituut

De les van de afgelopen jaren is dat wetenschap gebaat is bij ruimte, en niet bij structuur